

de Banne kroonluchter
makers in beeld

fotografie

*Tess
UNAMI
&
Mickey
VEERMAN*

idee & vormgeving
tekst & projekt uitvoering

GERRY HOFSTEDÉ

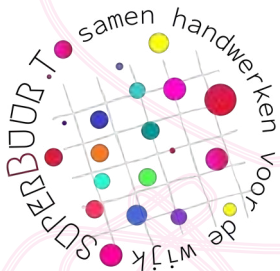
BANNE KROONLICHTER
is mogelijk gemaakt
met dank aan

De kracht van
wij samen

Huis
van de Wijk

COLLECTIEVE

kunst

met hart voor de wijk

HANDWERKEN is een passie die vele mensen delen, waar men ook woont, wat voor levensloop of achtergrond men ook heeft. Het voelt goed om iets moois met de handen te maken én verbetert vaak je eigenwaarde. Veel handwerkers ervaren ook hoe gezellig het is om dit samen te doen. Handwerken is bovendien van alle culturen, kent beoefenaars van alle leeftijden en kan daarom **MENSEN VERBINDEN** dwars door al onze persoonlijke, culturele en sociale verschillen heen.

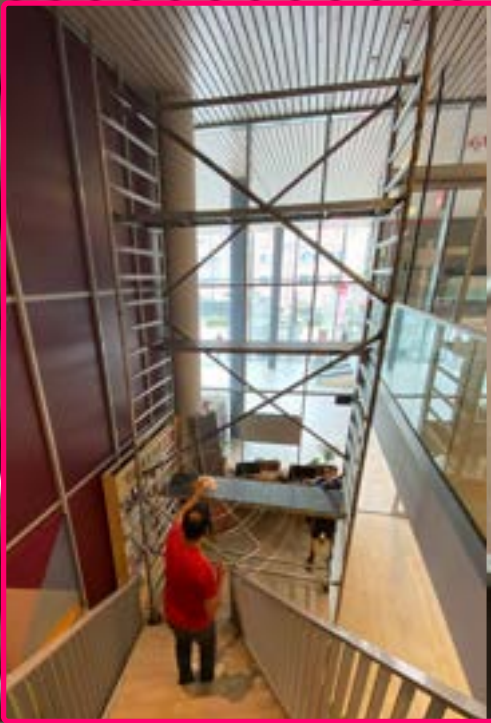
Met die gedachte is bewonersinitiatief *collectief handwerken met hart voor de wijk* het afgelopen jaar (2022) gerealiseerd in DE BANNE - AMSTERDAM NOORD. Buurtbewoners hebben gezamenlijk een ruimtelijk kunstwerk, een kroonluchter, gemaakt over hun wijk dat tevens is opgedragen aan de wijk.

DE BANNE KROONLUCHTER is een kleurrijk kunstwerk geworden dat door vijftien bewoners, allen prachtvrouwen, is bedacht en vormgegeven. Er zijn van allerlei handwerktechnieken gebruikt: breien, haken, borduren, patchwork, binden, schilderen, stempelen. Bovenal is er een rode draad van ongekende creativiteit ontstaan en tot uiting gebracht. Eenieder heeft op haar eigen manier en met eigen ideeën één of soms zelfs meerdere creaties bedacht en uitgewerkt.

Wat zijn er prachtige werken gecreëerd en wat hebben makers zichzelf (en anderen) verbaasd met wat ze kunnen maken en zoveel ideeën die met handwerk naar buiten gebracht kunnen worden! Persoonlijke creaties van 15 makers komen samen in *DE KROONLUCHTER*. Iets geheel nieuws en groter is totstandgekomen waaraan eenieder -met trots- iets van zichzelf heeft verweven.

Voor de realisering van de *KROONLUCHTER* hebben wekelijkse maak-sessies plaatsgevonden in Huis van de Wijk de Banne. In het voorjaar/ zomer van 2022 zijn de vijftien buurtbewoners -allen vrouwen- voor een periode van 10 weken samengekomen. Iedere maker kon eigen invulling geven aan het thema: *hart voor de wijk* en een persoonlijk werk maken met handwerktechniek(en) van voorkeur. Het was een creatieve uitdaging met vrijheid om iets te bedenken over wat de buurt typeert en waarom je om de buurt geeft.

Tijdens de maaksessies werden er voorbeelden gegeven van wat er zoal gemaakt zou kunnen worden, ter inspiratie, want het idee was om zelf iets uit te werken. Er was ook ruimte om met allerlei materialen iets nieuws te proberen en te experimenteren. Voor de grote werken die rondom kwamen te hangen, werden vaste afmetingen aangehouden. Het idee om miniaturen eronder te laten hangen, ontstond tijdens het maakproces. De meesten hebben naast grote werken ook miniaturen bijgedragen.

Gedurende de bijeenkomsten was er veel gezelligheid en hebben makers nieuwe burens ontmoet, elkaar geïnspireerd, technieken uitgewisseld en opborrelende ideeën gedeeld. Eenieder kon z'n eigen ding doen. Voor iedereen gold tevens dat ze werken gemaakt hebben met betekenis erin verweven. Daar gaan we straks meer over lezen.

Ook de installatie, op een mooie maar moeilijk bereikbare plek (een paar meter hoog vanaf het plafond bij de ingang en trapoploop in Huis van de Wijk de Banne) was een grote uitdaging; er kwam een hoogwerker aan te pas. Er waren even zenuwen toen de *KROONLUCHTER* niet helemaal recht bleek te hangen. Het is uiteindelijk allemaal gelukt, mede dankzij de aanhoudende betrokkenheid gedurende het hele project van *Terra Dakota Stein*, coördinator van Huis van de Wijk de Banne.

In dit boekje vertellen *KROONLUCHTER* makers over hun creaties en delen persoonlijke verhalen over wat handwerken in het dagelijks leven voor hen betekent.

Nel is begonnen met borduren toen ze ziek werd: 'ik ging al bordurend de operatiezaal in voor een borstkankeroperatie, vertelt ze. 'Dan zit je daar maar te wachten en naar de klok te kijken, dus ik dacht ik ga borduren want dan moet je alleen maar tellen, tellen, tellen en denk je nergens anders aan. Het helpt om met handwerk bezig te zijn; je bent dan alleen in het ziekenhuis, niemand die je hand vasthoudt. Borduren heeft me wel steun gegeven.'

Nel had destijds lang niet gehandwerkt en heeft de draad weer opgepakt door haar buurvrouw Louise: als ik bij haar was, zat ze altijd te haken. Vroeger, op de huishoudschool is Nel blijven zitten op de naaldvakken.

“ *Ik stond wel een beetje versteld van mezelf.
Als ik de kroonluchter zo zie hangen denk ik wel
dat hebben we mooi gedaan met z'n allen.
-Nel*

Nu borduurt en haakt ze prachtige werken met veel precisie. De achterkant van haar borduurwerken zien er bijna hetzelfde uit als de voorkant. Ik ben een pietje precies, beaamt ze.

Voor de **KROONLUCHTER** dacht ik eerst wat moet ik nou maken, geeft Nel toe. 'Toen ben ik begonnen met grannies haken in verschillende patronen uit een boek en dat heb ik in het aangegeven formaat aan elkaar gemaakt. Ik stond wel een beetje versteld van mezelf. Als ik de **KROONLUCHTER** zo zie hangen denk ik wel dat hebben we mooi gedaan met z'n allen. Als ik in Huis van de Wijk ben dan kijk ik altijd.'

Nel neemt ook deel aan de wekelijkse haakgroep die na dit project is hervat. 'Het is gezellig kletsen, ik hoef niet altijd zelf te kletsen, luisteren vind ik ook wel leuk.'

Nel

Creativiteit is heel belangrijk in mijn leven, vertelt *Fia* en dat is het altijd geweest. 'Ik vind het leuk om iets te creëren, dingen uit te proberen, nieuwe technieken te leren, materialen bij elkaar te zoeken. Je hoeft leegmaken soms ook. Ik ben wel dagelijks met iets bezig en doe van alles, niet alleen handwerken. Het voelt goed om zelf wat te maken en een eigen draai aan dingen te geven.'

'Creatief bezig zijn geeft me afleiding, altijd. Ook in corona tijd was het erg belangrijk en heeft het me wel erg geholpen als overbrugging van een toch wel moeilijke tijd.'

Fia heeft altijd in de kinderopvang gewerkt en vond het leuk om met de kinderen creatief bezig te zijn; kinderen vinden dat ook leuk. Vroeger hadden ze vitrines bij de Heineken brouwerij, vertelt ze, en we hebben toen weleens allerlei mooie werkstukken met kinderen gemaakt en voor die vitrines gehangen, ook om de kinderopvang te promoten.

'Voor dit project wilde ik wat anders doen en heb gezocht naar technieken die niet zo gewoon zijn, zoals stempelen. De houten stempel die ik gebruikt heb komt uit Indonesië. Iets anders zijn dan anderen vind ik leuk en dat was ook de gedachte van mijn werk. In de Banne wonen zoveel verschillende mensen die in het buurthuis samenkomen en elkaar ontmoeten en dat geeft een hoop vrolijkheid. Vandaar: de Banne leeft!

'Ik voel wel troost en voldoening dat ik mee heb mogen doen en het eindresultaat van de *KROONLUCHTER* vind ik wel prachtig mooi eruit zien. Dan denk ik wel: jeetje, wat kan een groepje mensen toch samen creëren en daar plezier aan hebben. Iedereen op z'n eigen manier en met z'n eigen ideeën. Ik vond het leuk om mensen te ontmoeten, daar doe je het ook voor: je krijgt inspiratie van andere mensen; je krijgt en geeft ideeën', aldus Fia.

“ Ik denk wel: jeetje, wat kan een groepje mensen toch samen creëren. Iedereen op z'n eigen manier.
-Fia

Fia

DE BANNE KROONLUCHTER is permanent te zien in Huis van de Wijk de Banne

Linda

Linda is eigenlijk geen textielmens en heeft van huis uit handwerken ook niet meegekregen. Ze moest vroeger op de huishoudschool verplicht een luiierbroekje en mutsjes maken; 'm'n moeder heeft het stiekem afgemaakt', vertelt ze, 'ik kon het niet en vond het ook niet leuk.'

“Ik wil wat uitdragen. Het gaat mij om de samenleving. En als je handwerkt kun je creëren; beter dan iets stuk te maken.”

-Linda

Linda borduurt nu machinaal handdoeken en kan ook naaien. Inmiddels is ze ook organisator van de crea markt in de Banne.

'Toen ik aan dit project begon was ik helemaal blanco en dacht: oh god, wat heb ik nou weer gedaan, want ik zag allemaal crea dingen.' Linda heeft uiteindelijk twee werken voor de *KROONLUCHTER* helemaal zelfbedacht en met creatieve visie vormgegeven.

Als geboren en getogen Noorderling is ze betrokken met de samenleving. Ze heeft haar motto's: 'samenleven in vrijheid' en 'we moeten het samen doen' ongeacht je huidskleur, je afkomst en je gender, uitgewerkt. Ik wil wat uitdragen, licht

Linda toe en als je handwerkt kun je iets maken. 'Ik heb duidelijk proberen te maken dat we met veel verschillende mensen zijn in de Banne en uit veel verschillende landen komen. Vandaar dat ik ook een werk met vlaggen gemaakt heb, inclusief de lhbtqi vlag, want ik vind het belangrijk om transgenders te beschermen.'

'Laat elkaar met rust', betoogt Linda.

Hetty heeft eigenlijk altijd gebreid, al sinds haar vierde jaar. Ze komt uit een groot gezin en breide al van jongs afaan voor jongere broertjes en zusjes. Ze heeft breien van haar moeder geleerd. Mijn moeder was veel in een verpleegtehuis en ziekenhuis en is jong overleden. Ik heb m'n jongste broertje groot gebracht en vanaf m'n tiende had ik al de verantwoording voor het huishouden. De lagere school heb ik maar tot de vijfde klas gehad en meer onderwijs heb ik niet gehad, vertelt Hetty.

'Als ik ergens mee bezig ben dan moet het af en kan ik niet stoppen. Voor mij is breien een afleiding, anders ga je maar zitten praktiseren. Als ik brei, denk ik nergens aan', aldus Hetty.

'Als ik niet meer zou kunnen handwerken zou voor mij heel erg zijn. Er zijn wel periodes dat ik niet kan breien vanwege artrose, dan staan m'n vingers krom en dat doet zo'n zeer.'

“*Voor mij is breien een afleiding, anders ga je maar zitten praktiseren. Als ik brei, denk ik nergens aan.*
-Hetty

Hetty is graag onder de mensen, reden waarom ze ook met dit project heeft meegedaan: weer eens wat andere mensen, geeft ze aan. Ik ben gek op bloemen en planten en de inspiratie voor mijn werk voor de KROONLUCHTER was de natuur. Alles wordt volgebouwd, ik zou graag wat meer natuur en groen zien, aldus Hetty.

Nisha

Nisha heeft handwerken op school in Den Haag geleerd toen er nog handwerkles op school gegeven werd. Ze vond het leuk om te doen. Haar vader moest als 11-jarige jongen als kleermaker in Suriname aan de slag om zijn vader te helpen tijdens de tweede wereldoorlog en mocht niet meer naar school. Haar moeder was heel handig met naald en draad en deed van alles en leerde het ons, vertelt Nisha, maar helaas is ze jong overleden.

'Op een gegeven moment had ik last van m'n handen en toen ben ik weer gaan breien', aldus Nisha die inmiddels ruim 30 jaar in de Banne woont. 'M'n vingers en schouders deden pijn en met breien bewegen je handen en vingers en dat heeft geholpen. Zo heb ik handwerken weer opgepakt. Het ontspant. Meestal ben ik druk in m'n hoofd. Patroon tellen houdt je bezig en dan denk je nergens aan. Even niks, dat is fijn.'

Nisha vindt het leuk om samen dingen te doen, 'je leert elkaar kennen op een ander vlak, je leert elkaars gewoontes kennen en cultuur dingen.' Ze heeft miniaturen van verschillende soorten hoofddoeken gemaakt voor de *KROONLUCHTER* en zelf vormgegeven zonder enig patroon. 'Ik hou er van om dingen uit te proberen. Was leuk hoor', vertelt ze. 'Ik heb Hortencia, die angisa expert is, gevraagd hoe ze te stijven en die heeft het me uitgelegd, zo krijg je in de groep alle kennis mee. 'Ik denk dat hoofddoeken spirituele bescherming geven. Het was een uitdaging om ze te maken'.

“ *Ik hou er van om dingen uit te proberen, uit je comfortzone te gaan en anderen daarin mee te nemen*
-Nisha

'Het is jammer dat handwerken niet meer op scholen gegeven wordt, betoogt Nisha. Kinderen gebruiken hun handen niet meer, alleen maar met de telefoon. Nieuwe digitale technieken leren je niet om zelf na te denken en dingen uit te proberen met je handen.'

Lia

Ook *Lia* vindt het, net als Nisha, jammer dat kinderen de lol van het maken zich niet meer kunnen voorstellen. Haar suggestie is dan ook: 'brei meer, brei meer!' en ze denkt daarbij aan een liedje uit 1968 van de Ja Zuster, Nee Zuster tv serie waarin Hetty Blok zingt: '[laat ze breien, laat ze breien, anders komt er nooit een eind aan bakkeleien](#)'.

Lia heeft ook handwerken op school gehad en naaien van haar moeder geleerd. Ze komt uit een gezin van 10 kinderen waar het ook vooral veel dingen zelf uitzoeken was, iets wat ze heeft vastgehouden. Lia heeft een voorliefde voor uitdagingen en nieuwe dingen uitproberen en gebruikt materialen graag op een andere manier. Ze houdt veel van borduren, 'dat strijkt m'n hoofd een beetje plat, het regelmatige, het geconcentreerde. Ik ga regelmatig naar tentoonstellingen en musea, en daar laat ik me door inspireren. Het geeft een voldaan gevoel om iets te maken en iets te zien groeien onder je handen. En als het af is dan is het klaar en kan ik er afscheid van nemen.'

Voor de *KROONLUCHTER* heeft Lia een eigenbedacht werk gemaakt. 'Ik had het idee om een bloemetje voor de Banne te maken met lers haakwerk iets te doen maar daar is niets van gekomen. Haar zus Thea heeft ook geholpen met gehaakte dingen en stoffen bloemetjes uitgeknipt en erop gezet. Het is ongeveer geworden wat ik wilde maar niet op de manier waarop ik het wilde. Het ziet er leuk uit. Het is meer een werk met een slinger geworden waarin alles met elkaar verbonden is. Die verbondenheid is een wens, denk ik. Ik woon hier bijna 30 jaar en voel me thuis in deze wijk. Elkaar gedag zeggen vind ik leuk en ik zeg altijd iedereen gedag. Tegenwoordig zegt iedereen ook gedag terug. Als je dingen blijft doen pikken mensen het wel op', besluit Lia.

“ Het geeft een voldaan gevoel om iets te zien groeien onder je handen.
-Lia

Mili

Het leuke aan haakgroepjes is het contact, zegt *Mili*. 'We praten over van alles, we krijgen en geven raad en dat is heerlijk. Als iemand jarig is gaat de hele groep er naar toe. We zijn er in blije en verdrietige dagen. Toen m'n moeder stierf was iedereen er voor me en dat geeft veel steun. Je praat er veel over, je kunt je uiten, ook de verdrietige dingen in het leven.'

“ We zijn er in blije en verdrietige dagen.
-Mili

Mili's moeder was ook een haakster van het eerste uur, net als haar dochter Sherida, haar kleindochter en zelfs haar achterkleinkind van 2 speelt al met garen!

'Het was heel leuk om aan de *KROONLUCHTER* mee te werken. De samenwerking en de verhalen van mensen. Het was fijn dat er geen druk was van je moet dit of je moet dat. Als ik er langs loop dan kijk ik en dan voel ik trots, zo van die van mij staat er ook bij en dat we zoiets konden maken met z'n allen.'

Haken geeft rust, je denkt aan niets en je hoofd is leeg.
- Mili

Mili heeft bij de nonnen vroeger op school in Suriname borduren geleerd en dat vond ze leuk; het gaf rust. Eenmaal in Nederland is ze in de Banne gaan wonen (inmiddels al bijna een halve eeuw) en gaan werken in de zorg. Toen heeft ze ook al snel haken opgepakt. 'Iemand op de markt zei tegen me: we hebben een haakgroepje, en toen ben ik daar naar toe gegaan', vertelt Mili. Sindsdien is ze een fervent haakster die van alles maakt en haar haakwerk overal mee naar toe neemt. Ze is trots op alles wat ze maakt. 'Haken geeft rust, je denkt aan niets en je hoofd is leeg.'

Louise vindt het heerlijk om samen te haken: we kunnen patronen en dingen die je gemaakt hebt uitwisselen met elkaar. Je kunt praten over van alles, over je verleden, over je pijn. Veel kunnen delen dat is heerlijk. Ik hou er van om andere mensen te leren kennen, zegt Louise.

'Als ik de *KROONLUCHTER* zie hangen dan voel ik trots, dat we dit met zoveel mensen gemaakt hebben en dat iedereen die langskomt het ziet, de waaiers ook, ik vind het prachtig. We mogen trots op onszelf zijn. Ik kijk altijd nog. We hebben hard gewerkt. Je leeft van week naar week. Het was een leuke groep en we hebben genoten van elkaar.'

“ *Dat we dit gemaakt hebben en dat iedereen het ziet.
We mogen trots zijn op ons allen.
- Louise*

Voor Louise is haken heel belangrijk, nog meer dan voorheen, nu haar leven ingrijpend is veranderd na het plotseling overlijden van haar zoon eind vorig jaar. Als ik aan hem denk, pak ik m'n haakwerk en als ik haak, zit ik rustig en denk ik nergens meer aan en ben ik helemaal geconcentreerd bezig met m'n patroon. En daarom kan ik het af en toe niet aan de kant zetten en blijf maar haken. Nu haak ik nog meer dan hiervoor. Als ik klaar ben in huis dan pak ik meteen een haakwerk. Met tv kijken heb ook altijd een haakwerkje. Soms zelfs in de auto als we onderweg zijn naar Rotterdam of Den Haag dan praat en haak ik tegelijk.

Louise heeft patchwork gemaakt: 'vond ik ook leuk en heb lapjes gebruikt van toen de meiden klein waren. Mijn oudste dochter deed destijds mee aan Miss Black Hair verkiezingen en toen heb ik kleren voor haar gemaakt; restlapjes daarvan heb ik nu gebruikt voor m'n werken voor de *KROONLUCHTER*. Het zijn dus heel persoonlijke werken geworden. In Suriname noemen we patchwork *mamjo*; dat zijn verschillende stoffen bij elkaar en dat vind ik heel mooi. Verder heb ik ook waaiers gemaakt die bij de *KROONLUCHTER* hangen.'

Het was een leuk gezamenlijk project zegt *Judith* en ik ben blij dat ik één van de gegadigden mocht zijn. 'Een ieder had z'n eigen ding dus het was geen wedstrijdje ofzo. We konden elkaar inspireren en ik verheugde me altijd om mensen actief bezig te zien. Ik heb het meeste thuis gedaan want met verven was het niet handig en maakte foto's en video's van mijn voortgang.'

Judith heeft altijd veel getekend al sinds haar jonge jaren. Tekenen geeft me een ontspannend en bevrijdend gevoel, vertelt ze. 'Creativiteit is belangrijk in mijn leven, het geeft me energie. Ik hou van tekenen, haken, muziek luisteren en ook vooral dansen. Na het overlijden van mijn zoon heeft dansen me weer tot leven gebracht', deelt Judith.

'Voor de *KROONLUCHTER* wist ik dat het iets met dansende mensen moest zijn omdat dansen zoveel voor me betekent. Ik heb twee dubbelzijdige werken gemaakt en er veel tijd en energie ingestopt.'

“Creativiteit is belangrijk in m'n leven, het geeft me energie.”
-Judith

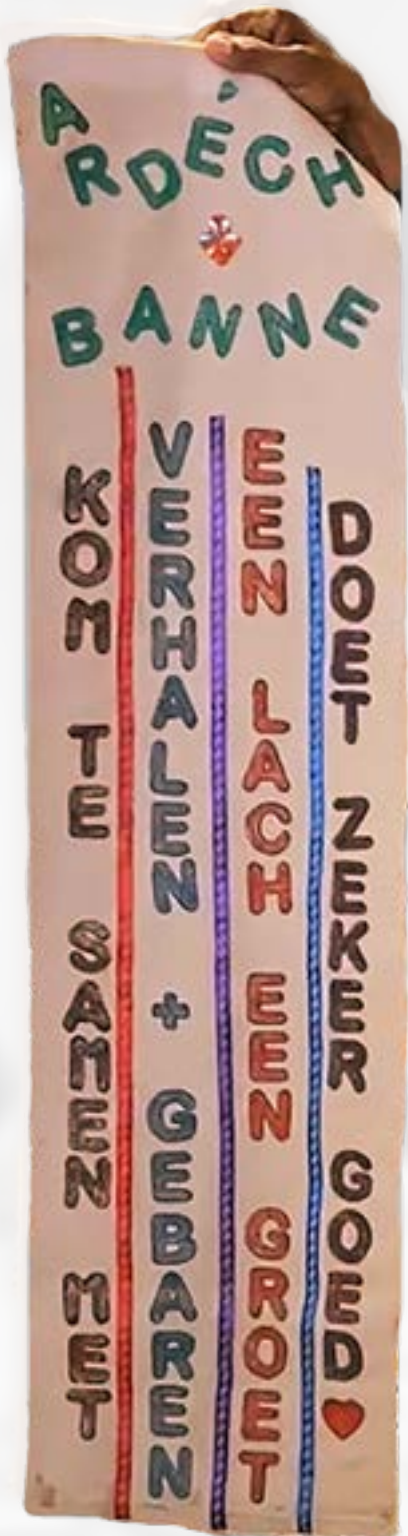
'Ik heb veel s' avonds thuis gewerkt als het rustig was. Dan ging ik op m'n buik liggen met twee kussens onder m'n knieën om eerst te sketchen en daarna op stof te schilderen met textielstiften. Ik had de achterkant van een kast als ondergrond op de vloer gelegd. Ik ben groter gaan tekenen, omdat de *KROONLUCHTER* hoog zou komen te hangen konden de tekeningen wel wat groter. Ook heb ik mooie reststoffen gebruikt die ik nog had liggen. Ik vond het leuk om aan te werken. Ik stond er ook vaak op afstand naar te kijken om te zien wat ik nog kon verbeteren. De schoenen was best lastig want er moesten er 2 van gemaakt worden.'

'Ik heb geprobeerd het echt cool te maken en heb er ook steentjes, oorbelletjes en kettingkjes in verwerkt. Toen ik het zag hangen dacht ik, het was de moeite waard. Ik heb mensen die winkelen in het winkelcentrum erop gewezen en ze vonden het prachtig, al valt het vanuit het winkelcentrum niet op.'

Judith

Ardèche / de Banne

*Welkom in de Banne
Hier hoor je heel veel verhalen
En zeker ook over betalen
Huis, boodschappen, licht en nog veel meer.
Respect voor elkander dat mag wel vaker.
Een lach, een groet, dat doet een mens wel goed.*

*De Banne, waar komt deze naam vandaan?
Een term voor rechtsgebied waar veelal molens staan
maar ook een rivierkloof dat spontaan is ontstaan.
De Banne, nu dus een plaatsnaam.
Ja, zo is het ontstaan.*

*In de Banne kunnen wij elkaar soms niet verstaan.
Maar wij blijven voorwaarts gaan.
Kom tezamen met gebaren en verhalen.
Dan kunnen wij samen verder varen.
Ardèche / de Banne*

Judith Dasburg

Thea heeft altijd gehandwerkt en dat heeft ze van haar moeder geleerd die veel breide en kleren naaide voor de kinderen. Thea heeft ook handwerken op de lagere school gehad. Uit die tijd heeft ze nog een slabbetje dat ze op school gemaakt heeft en pas aan haar dochter gegeven heeft die moeder is geworden (en Thea oma). 'Ik had bij de geboorte van mijn dochter lakentjes gekregen van mijn moeder met geborduurde randen en die heb ik nu ook aan mijn dochter gegeven, zegt Thea.

'Ik ben in mijn werktijd weer begonnen met borduren, dat vond ik wel prettig om te doen naast de hectiek en stress van mijn werk als ergotherapeute. Borduren geeft je een bepaalde rust en je wordt ook gedwongen tot rust. Sinds ik in 2020 gestopt ben met werken, ben ik ook weer gaan haken. Ik haak nu heel frequent en graag naar eigen smaak, wel met een patroon maar ik vind het leuk om er iets eigens aan te geven', vertelt Thea. Ze doet mee aan de crea markt in de Banne en heeft een website met mochilas en ander haakwerk.

'*Losse Eindjes* is een verzameling van mijn onafgewerkte werkjes; er zit borduurwerk in van jaren terug met allerlei borduursteken. Ik ben gaan kijken wat ik nog had liggen en zo is mijn werkstuk ontstaan. Ook al heb je losse eindjes, op een gegeven moment kun je er iets leuks van maken. Ik heb er ook draadjes aan laten hangen vanwege het figuurlijke en het letterlijke.'

“

Als je aan hetzelfde project werkt geeft dat een zekere verbondenheid. Ieders werk is een aanknopingspunt om over dingen te gaan praten.

- Thea

'Zo'n club handwerkende mensen is leuk en gezellig en je leert en ziet ook van elkaar en krijgt ideeën van elkaar. Ik heb het niet persé nodig om eigen dingen te kunnen doen en mis een groep niet terwijl het wel gezellig is. Ik zou niet gauw in een haakgroep instappen.'

Hortencia is een *angisa* expert en vouwt met grote vaardigheid Surinaamse hoofddoeken. Ze kan alle modellen wel vouwen en binden, vertelt ze. 'Toen ik met hoofddoeken begon was ik denk ik 13 of 14. Een nicht van mijn moeder bond hoofddoeken en dan stond ik te kijken. Het belangrijkste is om de plooiën goed te vouwen licht Hortencia toe, en het moet een vierkant zijn, meestal 90 x 90 cm. De basistechnieken moet je leren en dan komen de verschillende modellen. In Suriname wordt het gesteven met cassave meel.'

Hortencia heeft voor de *KROONLUCHTER* een serie miniatures hoeddoekjes gemaakt, ieder met eigen betekenis, waaronder bijvoorbeeld *let them talk* en *miss de neef* en ook een waaier hoofddoekje. Ze heeft thuis een hele collectie miniatures. 'Als mensen jarig zijn geven ze vaak een hoofddoekje met een bedankkaartje eraan'.

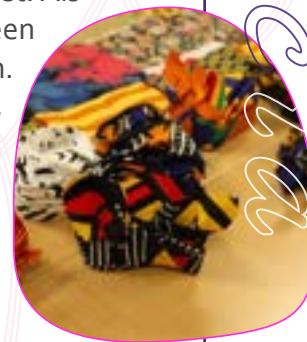
Hortencia is heel blij dat haar verjaardag samenvalt met de Internationale Dag van de Inheemse Volken gezien haar inheemse roots; ze maakt ook inheemse kleding, iets waar haar kleindochter van zo ook veel waarde aan hecht, aldus Hortencia.

Hortencia is altijd wel creatief bezig geweest ook met kleding maken. 'M'n moeder had een naaimachine thuis en dan ging ik achter de naaimachine zitten en heb het mezelf geleerd. Ik maakte veel kleren, met name ook klederdracht. Je hoeft het niet te doen zoals een ander het doet. Als je een hoofddoek bindt of vouwt, kun je het ook anders doen dan een ander het heeft.' Ze heeft ook cursussen *angisa* binden gegeven. Het is belangrijk dat mensen het willen leren, betoogt Hortencia, anders verwatert de boel.

“

Ik geef graag kennis over angisas door een mensen die het willen leren. Anders verwatert de boel.

-Hortencia

Hortencia

Sherida is opgegroeid in de Banne en is begonnen met haken toen ze nog een klein meisje was. 'Ik zag m'n moeder haken en ben iemand ik vraag nooit wat en ben het zelf gaan proberen. Ik ben creatief, het is me gelukt om het mezelf te leren en daarna heb ik het heel lang niet gedaan.'

'Op een gegeven moment heb ik m'n enkel gebroken en dan zit je stil kan je niets doen en toen ben ik begonnen met lange vesten te haken en ben nooit meer gestopt. Ik ben gewoon verslaafd aan haken! Al mijn werken zijn zelfbedacht: alles wat ik maak doe ik uit mijn hoofd. Binnenkort gaat mijn website *no patterns* online. Ik ben van de kleuren en hou van kleurencombinaties. Ik krijg inspiratie als ik naar wol kijk, wanneer ik nieuwe kleuren zie, vertelt Sherida. Als ik wol zie dan denk ik wauw!'

Ik heb voor de *KROONLUCHTER* helemaal wat nieuws gehaakt en daar ben ik blij mee, aldus Sherida. 'De letters van de Banne kwamen als eerste in m'n hoofd op: de kleuren geven de culturen aan in de buurt, de volwassenen, het zwarte het stadsdeel die om de culturen heen zit met een randje blauw om het positieve naar voren te brengen. Mijn tweede werk heeft veel verschillende figuren en kleuren, die staan voor de kinderen en bloemen in de Banne, het vrolijke; allemaal verschillende vormen maar we zijn samen één.'

Ik hou van creatief en de *KROONLUCHTER* ziet er creatief uit met zoveel verschillende dingen. Het is leuk om de gedachten van de mensen te zien.

“

Ik hou van meerdere culturen bij elkaar.

-Sherida

Sherida heeft inmiddels de haakgroep in Huis van de Wijk opnieuw gestart. 'Dat ik mensen samen kan brengen met een activiteit dat vind ik mooi, geeft ze aan. Het maakt niet uit of het haken of koken is, het is leuk om te zien dat mensen iets doen wat ze leuk vinden, haken is echt een ontspanning. Het samenzijn, er even tussenuit gaan, lekker dicht bij huis. Ik hou van meerdere culturen bij elkaar', aldus Sherida.

Iedere keer als ik langsloop dan ga ik staan, vertelt *Carmelita*, 'de *KROONLUCHTER* is prachtig, het is een kunstwerk. We hebben goed werk geleverd. En de verschillende materialen die we gebruikt hebben, dat maakt het zo apart. Ik heb er met veel plezier aan gewerkt en vond het fijn hoe we samen zaten en ideeën kregen van de ander.'

“
Ik vind het fijn als ik begin en niets zie en als het af is kan zeggen: yes, je hebt het gedaan!

-Carmelita

Carmelita woont ruim dertig jaar met plezier in de Banne, 'we letten een beetje op elkaar'.

Ze heeft vroeger op een katholieke school

in Suriname leren haken en borduren. Ze vindt het vooral ook fijn om achter de naaimachine te zitten en maakt van alles zelf. Ik vind het fijn, als ik begin en niets zie en als het af is kan zeggen : yes, je hebt het gedaan!

M'n moeder maakte zelf kleding. Dat heeft ze zichzelf geleerd en ze gebruikte kranten om patronen op te tekenen. Ik zat te kijken. Toen ik geslaagd was voor de middelbare school herinnert Carmelita zich, heeft ze een jurk met hele grote pofmouwen voor me genaaid -met de hand- want de machine was kapot. Van weinig dingen die mijn moeder had kon ze iets maken. Dat heb ik van haar overgenomen, vervolgt Carmelita die uit een gezin van 13 kinderen komt en als oudste meisje altijd wel met wat moest helpen thuis.

Carmelita heeft een patchwork gemaakt van reststoffen. Het ging erom mooie reststoffen bij elkaar te brengen en die goed uit te laten komen, legt ze uit. 'Patchwork zijn kleine stukjes stof terwijl *mamjo* grotere stukken met verschillende kleuren zijn; *mamjo* komt vanuit de slavernij. M'n grootmoeder vertelde me dat mensen niet veel hadden en restlapjes gebruikten om met de hand te naaien; rokken of blouses werden ermee gemaakt of een beddensprei. Ik heb m'n tante *mamjo* zien doen met de hand in Suriname en zij deed het met naald en draad in verschillende kleur garen en veel contrast. Ze maakte tafeldoeken. Ze hadden niet veel geld toen en maakten hun huis gezellig met dit soort dingen.'

Mayke

Mayke vertelt dat ze van vrolijkheid houdt en dat heeft proberen neer te zetten in haar kleurrijk gehaakte werk voor de KROONLUCHTER.

“Ik hou van vrolijkheid-
-Mayke

Lies

Judith Dasburg

Linda Tinneveld

Mayke van der Klei

Hortencia Elmzoon

Nel de Jong

Sherida de Meza

Fia Boesaart

Thea van de Berg

Carmelita Martins

Gerry Hofstede

Mili Echteid-de Meza

Lies Cruden

Hetty de Lange

Lia van de Berg

Louise Ernst

Nisha Ramzan

